

УНИВЕРЗИТЕТ
У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ
ТЕХНИЧКИХ НАУКА

Трг Доситеја Обрадовића 6, 21000 Нови Сад, Република Србија
Деканат: 021 6350-413; 021 450-810; Централa: 021 485 2000
Рачуноводство: 021 458-220; Студентска служба: 021 6350-763
Телефакс: 021 458-133; e-mail: ftndean@uns.ac.rs

ИНТЕГРИСАНИ
СИСТЕМ
МЕНАѢМЕНТА
СЕРТИФИКОВАН ОД:

XXVII Skup TREND OVI RAZVOJA:

"On-line nastava na univerzitetima"

ZBORNİK RADOVA

www.trend.uns.ac.rs

Uredio:

Prof. dr Vladimir Katić, dipl.ing.

Novi Sad / MS Teams platforma

15 - 18. 02. 2021.

Naučno-stručni skupovi TRENDOVI RAZVOJA - TREND

1. **skup:** "Informacione tehnologije i primena u elektroenergetici", Novi Sad, okt.1994.
2. **skup:** "Električna vozila – pogon i aplikacije", Novi Sad, okt. 1996.
3. **skup:** "Savremene tehnologije u elektroprivredi", Kopaonik, mart 1997.
4. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1998.
5. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 1999.
6. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Kopaonik, mart 2000.
7. **skup:** "Nove tehnologije u elektrodistribuciji", Novi Sad, feb. 2001.
8. **skup:** "Univerzitet i NT parkovi", Kopaonik, feb. 2002.
9. **skup:** "Bolonjski proces I tehnički fakulteti", Kopaonik, mart 2003.
10. **skup:** "Integrirani univerzitet i tehničke struke", Kopaonik, mart, 2004.
11. **skup:** "Šta donosi novi zakon o visokom obrazovanju", Kopaonik, mart, 2005.
12. **skup:** "Bolonjski proces i primena novog zakona", Kopaonik, mart, 2006.
13. **skup:** "Akreditacija Bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2007.
14. **skup:** "Efikasnost i kvalitet bolonjskih studija", Kopaonik, mart, 2008.
15. **skup:** "Doktorske studije u Srbiji, regionu i EU", Kopaonik, mart, 2009.
16. **skup:** "Bolonja 2010: stanje, dileme i perspektive", Kopaonik, mart, 2010.
17. **skup:** "EVROPA 2020: društvo zasnovano na znanju", Kopaonik, mart, 2011.
18. **skup:** "Internacionalizacija univerziteta", Kopaonik, februar, 2012.
19. **skup:** „Univerzitet na tržištu“, Maribor, Slovenija, Feb. 2013.
20. **skup:** "Razvojni potencijal visokog obrazovanja", Kopaonik, Srbija, feb. 2014.
21. **skup:** "Univerzitet u promenama...", Zlatibor, Srbija, feb. 2015.
22. **skup:** "Nove tehnologije u nastavi", Zlatibor, Srbija, feb. 2016.
23. **skup:** „Položaj visokog obrazovanja i nauke u Srbiji“, Zlatibor, Srbija, feb. 2017.
24. **skup:** „Digitalizacija visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2018
25. **skup:** „Kvalitet visokog obrazovanja“, Kopaonik, Srbija, feb. 2019
26. **skup:** „Inovacije u modernom obrazovanju“, Kopaonik, Srbija, feb.2020.

Organizatori:

**UNIVERZITET U NOVOM SADU i
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA – NOVI SAD**

Programski odbor:

1. Prof. dr Dejan Jakšić
2. Prof. dr Rade Doroslovački
3. Prof. dr Dragiša Vilotić
4. Prof. dr Vladimir Katić
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
7. Prof. dr Darko Stefanović
8. V.Prof. dr Boris Dumnić

International Steering Committee:

1. Prof. Mester Gyula, Obuda University, Budapest, H
2. Prof. Darko Knežević, University of Banja Luka, B&H
3. Prof. Branko Blanuša, University of Banja Luka, B&H
4. Prof. Milija Krajišnik, University of East Sarajevo, B&H
5. Assoc. Prof. Saša Mujović, University of Montenegro, MG
6. Prof. Biljana Stamatović, UDG, Podgorica, MG
7. Assoc. Prof. Marian Greconici, Polytechnica Timisoara, RO
8. Prof. Pero Raos, University of Osijek, HR
9. Assoc. Prof. Boris Tzankov, UACEG, Sofia, BG
10. Prof. Dimitar Taškovski, UKIM, Skopje, NMK
11. Prof. Vladimir Dimčev, UKIM, Skopje, NMK

Organizacioni odbor:

1. Prof. dr Rade Doroslovački
2. Prof. dr Aleksandar Kupusinac
3. Prof. dr Vladimir Katić
4. Prof. dr Darko Stefanović
5. Prof. dr Srđan Kolaković
6. V.Prof. dr Boris Dumnić

Izdavač:

Fakultet tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
Novi Sad,
Trg Dositaja Obradovića 6
Tel: 021/ 450-810
Fax: 021/ 458-133
e-mail: ftndean@uns.ac.rs,
www.trend.uns.ac.rs

Tehnička obrada:

MSc Nikolić Dragomir,
e-mail: nikolicd@uns.ac.rs

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

378.4:[37.018.43:004.738.5(082)

SKUP Trendovi razvoja (27 ; 2021 ; Novi Sad)

Zbornik radova / XXVII skup Trendovi razvoja [sa temom] "On-line nastava na univerzitetima", Novi Sad/MS Teams platforma, 15-18. 02. 2021. ; uredio Vladimir Katić ; [organizatori] Универзитет у Новом Саду [i] Факултет техничких наука. - Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2021 (Novi Sad : Grid). - XV, 466 str. : ilustr. ; 30 cm

Tiraž 15. - Str. XV: Predgovor / Vladimir Katić. - Rezimei na engl. jeziku uz svaki rad. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6022-313-7

1. Катић, Владимир, 1954- [уредник] [аутор додатног текста]
а) Универзитети -- Образовање на даљину -- Зборници

COBISS.SR-ID 32023305

Umnoženo u Novom Sadu, Februara 2021 godine.

Napomena: Organizator ne zastupa stavove, niti je odgovoran za tačnost podataka iznetih u radovima, već su to isključivo gledišta autora.

Organizaciju ovog skupa su pomogli Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Republike Srbije, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost AP Vojvodine i IEEE Serbia and Montenegro Section-Education Society Chapter

ASPEKTI UČENJA NA DALJINU POSMATRANO IZ PRAVNE PERSPEKTIVE

Nenad Bingulac¹, Jelena Matijašević², Sanja Škorić³

^{1,2,3}Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,

Pravni fakultet za privredu i prevošude u Novom Sadu Srbija

¹ nbingulac@pravni-fakultet.info, ² jelena@pravni-fakultet.info, ³ sanja@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: Pod uticajem mera zaštite i prevencije usled Covid-19 pandemije tokom 2020. godine (u nekim svetskim i evropskim zemljama na samom početku, a kod drugih na kraju godine) edukativne institucije privremeno su „zatvorili svoja vrata” za nastavno osoblje i studente (učenike), prelaskom na online nastavu, tj. učenje na daljinu korišćenjem jedne ili više za to predviđenih online platformi. Efikasnost i produktivnost pomenutog načina edukacije će se tek valorizovati u vremenu koje ispred nas, ali nesporno je za očekivati da će ovaj vid nastave imati uzlaznu liniju kada je reč o usavršavanju i razvijanju nastavnih metoda kao i prevazilaženju određenih potencijalnih ili postojećih „prepreka”. U ovom radu razmotriće se neka od pitanja koja se odnose na posmatranje ove problematike iz pravne perspektive i to počevši od toga na koji način se predavač koji je razvio ili je u fazi razvoja svog nastavnog plana ili originalnog nastavnog materijala, može zaštititi od neovlašćenog korišćenja istog od strane nekih drugih predavača/lica, odnosno na koji način se mogu izbeći potencijalni problemi iz oblasti autorskog prava ako ono ne predstavlja njegovo delo. Pored pomenutog biće razmotrena i neka od značajnijih pitanja koja se odnose na akademski integritet u online nastavnom procesu takođe posmatrano iz pravne perspektive.

Ključne reči: Učenje na daljinu, pravna perspektiva, autorska prava

ASPECTS OF DISTANCE LEARNING OBSERVED FROM A LEGAL PERSPECTIVE

Abstract: Under the influence of protection and prevention measures due to the Covid-19 pandemic during 2020 (in some countries at the very beginning, and in others at the end of the year) educational institutions have temporarily "closed their doors" for teaching staff and students, by switching to online teaching, ie. distance learning using one or more online platforms. The efficiency and productivity of the mentioned way of education will only be valorized in the time ahead, but it is indisputable to expect that this type of teaching will have an ascending line when it comes to improving and developing teaching methods and overcoming certain potential or existing "obstacles". This paper will consider some of the issues related to the observation of this issue from a legal perspective, starting with how a lecturer who has developed or is in the development phase of his curriculum or original teaching material, can be protected from unauthorized use of it, by some other lecturers / persons. Also how potential problems in the field of copyright can be avoided if it does not represent his work. In addition to the above, some of the more important issues related to academic integrity in the online teaching process will also be considered from a legal perspective..

Key Words: Distance learning, legal perspective, copyright

1. UVODNA RAZMATRANJA

Covid-19 u Srbiji se pojavio marta 2020. godine i od tada je epidemija još uvek u toku. Od svih građana se očekuje primena preventivnih mera sa ciljem smanjenja rizika nastanka i prenošenja virusa. Pored učestalijeg održavanja lične higijene, nošenje maski, od građana se očekuje i izbegavanje fizičkog kontakta i održavanje međusobne fizičke distance (min 1 metar).[1]

Izbijanje Covid-19 proglašeno je „javnozdravstvenom vanrednom situacijom na globalnom nivou“ (PHEIC), usled proširivanja virusa na veliki broj zemalja. S obzirom da je poznato da se bolest prenosi direktnim kontaktom sa zaraženom osobom putem respiratornih kapljica, a može se preneti i dodirivanjem zaraženih površina ako se nakon toga dodiruje lice. Nužno je da društvo preduzme mere u cilju sprečavanja daljeg prenošenja, smanjivanja uticaja izbijanja bolesti, kao i pružanja podrške merama kontrole. Unicef je usled pomenutog izneo stav iz kojeg proizilazi da je zaštita dece i mladih, kao i obrazovnih ustanova od posebnog značaja i da je neophodno preduzeti mere predostrožnosti da bi se sprečilo potencijalno širenje COVID-19 u školama, ali pri tome treba voditi računa da se izbegne stigmatiziranje učenika i osoblja koje je potencijalno bilo izloženo virusu.[2]

Mnoge edukativne institucije privremeno su „zatvorili svoja vrata” za klasičan vid izvođenja nastave, prelaskom na online nastavu, tj. učenje na daljinu. Pozitivni ili negativni mogući efekti ovog načina edukacije još nisu vidljivi iako se mogu čuti razni oprečni stavovi.

2. PRAVNI AKTI „UTEMELJENJA” UČENJA NA DALJINU

Moglo bi se reći da su „prvi na udaru” u smislu prelaska na učenje na daljinu bile osnovne i srednje škole u Srbiji.

Krizni štab za suzbijanje zarazne bolesti[3] Covid-19, sredinom 2020. godine, doneo je Zaključak o usvajanju Stručnog uputstva za organizaciju i realizaciju obrazovno-vaspitnog rada u osnovnoj školi u školskoj 2020/2021. godini[4], Stručnog uputstva za organizovanje i ostvarivanje nastave neposrednim putem i putem učenja na daljinu za srednje škole u školskoj 2020/2021. godini[5] i Uputstvo o merama zaštite zdravlja učenika i zaposlenih za osnovne i srednje škole[6], kojima se bliže uređuju pitanja organizacije i sprovođenja obrazovno-vaspitnog rada u uslovima koji zahtevaju primenu niza preventivnih i zaštitnih mera u borbi protiv virusa. Ova pomenuta usvojena akta predstavljaju su osnovu za organizovanje, planiranje i programiranje ukupnog obrazovno-vaspitnog rada u školama u otežanim uslovima, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Kada je reč o visokoškolskim ustanovama, krajem septembra 2020. godine, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja donosi Preporuke za prevenciju korona virusa na visokoškolskim ustanovama (VŠU) u okviru mera vezanih za sprečavanje širenja bolesti Covid-19.[7]

U ovim preporukama se navodi da „održavanje nastave, vežbi, ispita, sastanaka i sednica organa visokoškolskih ustanova ne smatraju se okupljanjima na javnim mestima u zatvorenom i otvorenom prostoru. Studente je potrebno organizovati u manje grupe tokom držanja nastave, odnosno provera znanja, a veličinu grupe odrediti na osnovu broja mesta u amfiteatrima, učionicama, vežbaonicama i drugim prostorijama tako da udaljenost između studenata bude najmanje 1,5 metara, odnosno potrebno je obezbediti 4m² po studentu. Ne preporučuje se zadržavanje studenata u većim grupama nakon predavanja po hodnicima, u dvorištu ili drugim mestima“.

Za razliku od osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, kod VŠU je moguće teorijsku nastavu držati online ili kombinovano, tako što će se deo nastave držati preko platforme, a deo u zgradi visokoškolske ustanove, ali u manjim grupama i uz primenu svih mera i sredstava zaštite. Visokoškolske ustanove koje obezbede dovoljno prostora, mogu da održavaju redovnu nastavu u svojim prostorijama.

Kada je reč o praktičnoj nastavi na VŠU, pod tim se podrazumeva obaveznu primenu svih mera i sredstava zaštite. Pored obavezne upotrebe zaštitnih maski, vežbe se mogu držati i uz korišćenje vizira i/ili skafandera, u skladu sa potrebama i mogućnostima visokoškolske ustanove. Praktičnu nastavu koja podrazumeva samostalni rad studenata, rešavanje zadataka ili problema kao i rad kroz interakciju sa kolegama, ukoliko je moguće, organizovati preko platforme.[8]

Pored svega iznetog, od značaja je još ukazati na koji način je previđeno održavanje ispita. Prema pomenutim preporukama[7] „održavanje ispita organizovati tako da se termini ispita ne preklapaju i da čekanje studenata ispred prostorije gde se ispit održava bude što kraće uz održavanje preporučene udaljenosti između studenata od najmanje 1,5 metara“.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja načinili su spisak predloga alata za učenje na daljinu.[9] Predloženi alati tj. sistemi za upravljanje učenjem (Learning Management System – LMS) su: Moja škola – platforma MPNTR, Microsoft Teams, Edmodo – virtuelna učionica, Google učionica, Moodle i Twinspace.

Iz svega do sada iznetog, može se uočiti sistematizovanost prilikom određivanja preporuka i rešenja, ali i dalje ostaje na tome da će se tek u narednim godinama sa većim stepenom sigurnosti moći razmatrati efikasnost i pouzdanost ovog vida izvođenja nastave.

3. NEKI ASPEKTI PROBLEMATIKE AUTORSKOG PRAVA I UČENJA NA DALJINU

Jedno od pitanja koje nije trenutno u fokusu stručne i naučne javnosti odnosi se na to šta se dešava u situacijama kada je predavač stvorio ili je u fazi razvoja svog originalnog nastavnog materijala. Da li se može zaštititi od neovlašćenog korišćenja istog od strane nekih drugih predavača/lica, odnosno na koji način se mogu izbeći potencijalni problemi iz oblasti autorskog prava ako ono ne predstavlja njegovo delo.

U međunarodnim krugovima u proteklih desetak-dvadesetak godina, mogu se videti stavovi koji se odnose na druga neka pitanja autorskog prava kada je reč o online predavanjima. Znači kada je reč o vlasništvu online edukativnog materijala postavlja se pitanje da li je ono vlasništvo individue koja je radila na tom materijalu[10] ili je ono vlasništvo institucije jer ipak su u određenim slučajevima uložena značajna sredstva i resursi upravo tih institucija, a pritom imajući na umu da je individua kao stvaralac autorskog dela zaposlen na toj instituciji.[11]. Konkretno ovo pitanje nije fokus našeg istraživanja, ali mišljenja smo da je i ova problematika morala biti spomenuta, ali neretko su se postavljala pitanja kako zaštititi svoje autorsko delo posebno ono koje je preko predavanja, seminara ili na drugi način bilo dostupno širem broju ljudi. [12,13]

Unesco je procenio da je više od 1,5 milijardi učenika/studenata u 193 zemlje bilo pogođeno zatvaranjem škola i drugih obrazovnih institucija. S obzirom da je do zatvaranja došlo „preko noći” i tokom akademske godine, nikako nije bilo dovoljno prostora niti vremena da se predavači i studenti adekvatno pripreme za drugačiji vid nastave.[14]

U pravnom smislu posmatrano, jedan od ključnih izazova za predavače, a po nekim istraživanjima[14] i bibliotekare, je taj što se pravila i načini upotrebe nastavnog materijala zaštićenih autorskim pravima u online nastavi mogu razlikovati od pravila za nastavu u klasičnom obliku. U zavisnosti od vrste materijala, upotreba je generalno regulisana Zakonom o autorskim pravima ili određenom licencom. U teorijskom smislu, prvi zadatak bi bio da se u skladu sa autorskim pravima i licencama proceni uticaj nove situacije pa na osnovu toga da se odrede smernice za predavače i studente o upotrebi sadržaja zaštićenih autorskim pravima.

Postavlja se i pitanje Uslovi korišćenja u licencama za e-izvore. Komercijalni e-izvori obično podležu izdavačkoj licenci koja detaljno određuje kako se sadržaj može koristiti. Zbog toga treba proveriti uslove i odredbe svake licence kako bi se verifikovala pravila i sva ograničenja za online pristup i upotrebu na mreži. Takođe treba imati na umu da se licence razlikuju od izdavača do izdavača i prema tipu izvora (npr. časopisi, e-knjige, baze podataka...)

Na početku pandemije pokrenuta je inicijativa u kojoj je traženo od izdavača da privremeno ukinu određena ograničenja koja se nalaze u licencama. Jedan od zahteva je bio da se ukine pristup online materijalima samo sa fakultetskih računara, kako bi se moglo pristupiti materijalu i sa drugih računara (npr. sa kućnih računara), da se odreknu ograničenja broja istovremenih korisnika; da bude što više izuzetaka od autorskih prava, čak i ako su ugovorno ograničena.[15]

Mnogi izdavači su omogućili pristup dodatnom sadržaju i omogućili istovremeni pristupa većeg broja korisnika, a neki izdavači su privremeno ukinuli naplatu korišćenja svojih izdanja. [14]

Pojedina istraživanja su ukazala [14] da postoji nedovoljno literature koja se nalazi u elektronskom obliku. Engleska je u prvih pet zemalja po prodaji e-knjiga, ali svega 10% stručne i naučne literature je dostupno u elektronskom obliku. E-knjiga zbog licence može biti čak i skuplja od štampane verzije posebno ako se radi o akademskim licencama.

Postavlja se i pitanje da li se može očekivati, povećanje zloupotrebe ove situacije u smislu krišenja autorskih prava, i da li se može očekivati veći stepen sajber kriminala i hakerskih napada na baze podataka... Zatim da li će doći do povećenog broja plagijata i sl. Na ova pitanja se još uvek ne zna odgovor, ali Savet Evrope priprema platformu preporuka.[16]

Zaštita originalnog nastavnog materijala od neovlašćenog korišćenja od stane nekih drugih predavača/lica, moguća je isključivo pozivanjem na Zakon o autorskim i srodnim pravima[17], tj. pokretanjem sudskog postupka, eventualno mirnim putem kroz postupak medijacije.

Zakonom o autorskim i srodnim pravima [17] uređuju se prava autora književnih, naučnih, stručnih i umetničkih dela, pravo interpretatora, pravo prvog izdavača slobodnog dela, prava proizvođača fonograma, videograma, emisija, baza podataka i pravo izdavača štampanih izdanja kao prava srodna autorskom pravu, način ostvarivanja autorskog i srodnih prava i sudska zaštita tih prava.

Autorskim delom se smatra originalna duhovna tvorevina autora, izražena u određenoj formi, bez obzira na njegovu umetničku, naučnu ili drugu vrednost, njegovu namenu, veličinu, sadržinu i način ispoljavanja, kao i dopuštenost javnog saopštavanja njegove sadržine. Autorskim delom smatraju se: 1) pisana dela (knjige, brošure, članci, prevodi, računarski programi sa pratećom tehničkom i korisničkom dokumentacijom u bilo kojem obliku njihovog izražavanja, uključujući i pripremni materijal za njihovu izradu i dr.); 2) govorna dela (predavanja, govori, besede i dr.); 3) dramska, dramsko-muzička, koreografska i pantomimska dela, kao i dela koja potiču iz folklora; 4) muzička dela, sa rečima ili bez reči; 5) filmska dela (kinematografska i televizijska dela); 6) dela likovne umetnosti (slike, crteži, skice, grafike, skulpture i dr.); 7) dela arhitekture, primenjene umetnosti i industrijskog oblikovanja; 8) kartografska dela (geografske i topografske karte); 9) planovi, skice, makete i fotografije; 10) pozorišna režija.[17]

Iz ovog zakonodavnog predviđanja jasno se može videti da Zakonom o autorskim i srodnim pravima se štiti naučnoistraživački rad.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Mnoge edukativne institucije privremeno su „zatvorili svoja vrata” za klasičan vid izvođenja nastave, prelaskom na online nastavu, tj. učenje na daljinu pod uticajem mera zaštite i prevencije usled Covid-19 pandemije tokom 2020. godine.

U ovom radu razmotrena su neka pravna pitanja koja se odnose na učenje na daljinu. Po mišljenju autora, razmotrena su dva prilično značajna aspekta i to koji su pravni akti doneti kako bi se uspostavilo učenje na daljinu u obrazovnim institucijama, dok se drugo značajno pitanje odnosilo na pojedinu problematiku autorskog prava u korelaciji sa učenjem na daljinu.

Republika Srbija je u skladu sa svim svetskim preporukama, ali i na osnovu analize Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti, donela nekoliko akata kojima se uređuje organizacija i realizacija obrazovno-vaspitnog rada u osnovnim i srednjim školama, usled čega se prešlo na učenje na daljinu.

Za razliku od osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, kod visokoškolskih ustanova je moguće teorijsku nastavu držati online ili kombinovano, tako što će se deo nastave držati preko platforme, a deo u zgradi visokoškolske ustanove, ali u manjim grupama i uz primenu svih mera i sredstava zaštite. Visokoškolske ustanove koje obezbede dovoljno prostora, mogu da održavaju redovnu nastavu u svojim prostorijama. Da li će se učenje na daljinu uređeno na ovaj način pokazati kao efikasno i kvalitetno, ostaje da se vidi u narednim godinama, ali nesporno je da će se učenje na daljinu usavršavati kako u praktičnom, tako i u zakonodavnom smislu.

U drugom delu rada razmotreni su neki aspekti autorskog prava i učenja na daljinu, gde su prikazani neki od aktuelnih svetskih razmatranja koja se odnose na zaštitu originalnog nastavnog materijala, ali i na pitanja koja se tiču e-izvora koji obično podležu izdavačkoj licenci koja detaljno određuje kako se sadržaj može koristiti.

Mišljenja smo da smo sa ovim radom samo pokrenuli neka od pitanja koja će tek da budu aktuelizovana, čime ostavljamo prostora da se ovom problematikom, a posebno autorskih pravom u pomenutom kontekstu dodatno bavimo u nekom od narednih istraživanja.

5. LITERATURA

- [1] Institut za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut”, Ministarstvo zdravlja R.Srbije, <https://covid19.rs/>
- [2] Unicef, *Glavne poruke i mere za prevenciju i kontrolu COVID-19 u školama, 2020.*
- [3] Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, *Raspored emitovanja obrazovnih sadržaja*, www.rasporednastave.gov.rs
- [4] *Zaključak o usvajanju Stručnog uputstva za organizaciju i realizaciju obrazovno-vaspitanog rada u osnovnoj školi u školskoj 2020/2021. godini*
- [5] *Stručno uputstvo za organizovanje i ostvarivanje nastave neposrednim putem i putem učenja na daljinu za srednje škole u školskoj 2020/2021. godini*
- [6] *Uputstvo o merama zaštite zdravlja učenika i zaposlenih za osnovne i srednje škole*, Закључак 08 Број: 53-6306/2020-1 од 11. августа 2020. године.
- [7] *Preporuke za prevenciju korona virusa na visokoškolskim ustanovama (VŠU) u okviru mera vezanih za sprečavanje širenja bolesti Kovid 19.*
- [8] Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, *Preporuke za prevenciju korona virusa na visokoškolskim ustanovama*, www.mpn.gov.rs/preporuke-za-prevenciju-korona-virusa-na-visokoskolskim-ustanovama
- [9] Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, *Alati za učenje na daljinu*, <https://zuov.gov.rs/alati/#1584730570845-211fbf39-15ad>
- [10] Nemire, R. E. *Intellectual property development and use for distance education courses: A review of law, organizations, and resources for faculty*, *College Teaching*, 2007, 55(1), 26-30.
- [11] Kelley, K.B., Bonner, K., Mc Michael, J.S., & Pomea, N. *Intellectual property, ownership and digital course materials: A study of intellectual property policies at two- and four year colleges and universities*. *Portal: Libraries and the Academy* 2(2), 255-266.
- [12] Petersen, R. *Ownership of online course material*, *Educause Center For Applied Research*, 2003(1), 1-11.
- [13] De Gagne, Jennie & McGill, Barbareta. *Ethical and legal issues in online education*, *Journal of Educational Technology*. 2010/7, 2-13.
- [14] Teresa Hackett, *COVID lessons - copyright and online learning*, <https://www.eifl.net/blogs/covid-lessons-copyright-and-online-learning>
- [15] *Statement on the Global COVID-19 Pandemic and Its Impact on Library Services and Resources*, <https://icolc.net/statement/statement-global-covid-19-pandemic-and-its-impact-library-services-and-resources>
- [16] Dennis Farrington, *The consequences of COVID-19 on the education system: the legal perspective*, <https://www.coe.int/en/web/education/article-the-consequences-of-covid-19-on-the-education-system-the-legal-perspective>
- [17] *Zakon o autorskom i srodnim pravima*, Sl. glasnik RS, br. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - odluka US i 66/2019)